

GUSTAF PETREN:

Svar till Bror Olsson

Bror Olssons artikel är av intresse framför allt därför att den reflekterar uppfattningar som har stor spridning bland allmänheten. Den innehåller en rad iakttagelser som är relativt verklighetsnära men också en rad våldsamma överdrifter, som icke har underlag i verkligheten. Det skulle krävas betydande utrymme om man skulle analysera hela artikeln och kommentera alla framförda påståenden. Det får räcka med några kommentarer.

Författaren behandlar först skattelagstiftandet och sedan rättskipningen på skatteområdet. För båda avsnitten gäller vad nyss anförts.

På det hela taget är skattelagstiftningen uttryck för en politiskt förankrad vilja. Går man tex in och ändrar reglerna om realisationsvinstbeskattningen ligger bakom en önskan hos de maktägande politikerna att beskatta vinsterna vid fastighetsförsäljning eller vid aktieaffärer hårdare. Ursprunget till de flesta ändringar i skattereglerna kommer från politiker som vill öka eller minska skattebördan. Sedan är det riktigt att den tekniska utformningen av lagändringen oftast är ett verk av funktionärerna. Dessa har, som Bror Olsson framhåller, onekligen ett mycket stort inflytande på hur den slutliga regeln kommer att se ut. I den efterföljande rättstillämpningen känner sig domstolarna och andra ofta starkt bundna av allehanda uttalanden som någon skrivare gjort och som politikerna ofta i realiteten inte begripit.

Vad som sägs om skattetillägget äger sin riktighet i viktiga delar. Politikerna torde ha önskat sig något enkelt medel för repression mot slarviga skattskyldiga. Men den rättskänslan kränkande utformning denna straffform erhållit torde i främsta rummet vara frukten av tjänstemannainsatser.

Påståendet att de tjänstemän som sysslar med skattelagstiftning skulle drivas av en önskan att göra livet besvärligare och tyngre för alla skattskyldiga torde icke hålla streck. Onekligen förhåller det sig så att, då det gäller skärpning av taxeringskontrollen, man då och då överskridit gränslinjen för vad regeeringsformen tillåter. Fiskaliska tjänstemän i lagstiftningsmaskineriet har här ett tungt ansvar. Viktigt är att politikerna i riksdagen

hittills icke vågat hävda de skattskyldigas intressen utan hela tiden fallit av för kraven på ökat hänsynstagande till de fiskala intressena.

Beskrivningen av tillståndet inom skatterättskipningen är icke rättvisande. Det finns tendenser av det slag som Bror Olsson pekar på, som gör sig gällande med olika styrka på olika håll. Taxeringsintendenten har ofta ett övertag över den skattskyldige därför att han kan skatterätten bättre än den skattskyldige. Intendenten vet vad han skall andraga för att få genom sina yrkanden, medan den skattskyldige ofta argumenterar utifrån allmänt sunt förnuft och då ofta kommer in på tankegångar som saknar relevans i sammanhanget. Tyvärr brister domstolarna enligt min mening då ofta i att tillämpa regeln i 8 § förvaltningsprocesslagen om att ge vägledning till parterna om utredningen.

Däremot är Bror Olssons allmänna anklagelser mot skattedomstolarna att de skulle i princip ställa sig i maktens tjänst gripna ur luften. Domstolarna strävar – vanligtvis samvetsgrant, vilket ej hindrar att slarv kan förekomma – efter att riktigt tillämpa lagens regler. Ofta är dessa ofördelaktiga för den skattskyldige, ibland på ett direkt upprörande sätt. Skattedomstolarna är ålagda att följa lagen även i de fall då den leder till rättsstötdande resultat. Skattedomstolarna leds av en ärlig vilja att göra rätt. Att det i alla fall då och då blir fel är ofrånkomligt. Alla fel är dock icke till den skattskyldiges nackdel. Ej så sällan händer att en skattedomstol tolkar lagen alltför välvilligt till den skattskyldiges förmån.

Bror Olssons artikel visar vikten av att domstolarna klarare än som ofta är fallet markerar sin oavhängiga ställning. Det finns också anledning – enligt min mening – att visa större intresse för domaretiken. Den mera hantverksmässiga delen av domstolsarbetet får ofta övertaget i de dagliga rutinerna. Domstolarna har anledning att bättre markera sin profil av oväld i förhållande till den offentliga maktens krav. Överdrivna och kränkande skildringar som Bror Olssons är närmast till skada i det viktiga arbetet för en förbättrad domareetik.